

№ 29 (766)
Лістапад 2019 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

➔ **Асоба: Пячынскі, які замак аднаўляе –** стар. 2

➔ **Малая радзіма: макеты страчанай спадчыны Навагрудка –** стар. 4

➔ **Рэгіён: таямніцы кляштара бернардынцаў у Дуброўне –** стар. 6

Уручэнне ўзнагародаў конкурсу «Славутыя імёны маёй малой радзімы» – фота на памяць

Падрабязней чытайце на стар. 3 і 5

Краязнаўчыя чытанні

Стварылі Лунінецкае краязнаўчае таварыства

У зале раённай бібліятэкі адбыліся 12-я Лунінецкія краязнаўчыя чытанні.

Вадзім Жылко, які вёў мерапрыемства, спачатку распавёў пра творчыя здабыткі лунінецкіх краязнаўцаў за апошні час. Далей пачаліся выступленні ўдзельнікаў.

Пра сваю працу над рэканструкцыяй плана Лунінца 1939 года (які быў выдадзены сёлета да 570-годдзя горада) і пра знойдзены ў архіве план электрыфікацыі паселішча 1936 года распавёў Святаслаў Яначкін. Таксама краязнаўца распавёў пра з'яўленне ў Лунінцы першых кінатэатраў – у 2020 годзе будзе адзначацца стогадовы юбілей

«лунінецкага кіно», таму вырашана адзначыць яго адмысловым святочным мерапрыемствам. Аляксандр Яраховіч, дырэктар Лахвенскай СШ, пазнаёміў з даследаваннямі па гісторыі Лахвы радзівілаўскіх і больш позніх часоў.

Ураджэнка Лахвы, цяпер жыхарка Мінска, Ганна Дземідовіч расказала пра свае знаходкі ў сталічных архівах,

звязаныя з яе родным мястэчкам і ўвогуле з Лунінецчынай. Сярод іх матэрыялы Радзівілаў, перадваенныя і ваенныя (партызанскія) дакументы XX стагоддзя і інш. Краязнаўца прапанавала аднавіць гістарычныя назвы вуліцаў Лахвы, змясціўшы іх на шыльдах побач з цяперашнімі, як тое зроблена ўжо ў шэрагу беларускіх гарадоў.

Пінскі навукоўца Аляксандр Ільін прадставіў сваю новую кнігу, што выйшла ва Украіне. Гэта нарысы з гісторыі Бяроза-Картузскага канцлагера 1934 – 1939 гадоў. Сярод яго вязняў былі і лунінчане.

На такіх каштоўных гістарычных крыніцах, як царкоўныя кнігі, спыніўся Васіль Туміловіч. Сцяпан Нефідовіч распавёў пра свае даследаванні гісторыі і назваў вёсак, урочышчаў, рэк, азёраў, балотаў нашага краю; сёлета яны былі выдадзеныя ў зборніку «Краязнаўчыя нарысы».

Кіраўнік аб'яднання па інтарсах «Краязнаўства» Лунінецкага політэхнічнага каледжа Галіна Антановіч (на чытанніях прысутнічалі і яе вучні) распавяла пра творчыя здабыткі гэтага гуртка. У прыватнасці, аб'яднанне выдае штомесячную газету «Краязнаўчы веснік», падрыхтавала буклеты пра царквы Лунінецчыны. У час чытанняў

быў паказаны відэафільм пра Свята-Мікалаеўскі храм ў Кажан-Гарадку, які знялі супрацоўнікі каледжа. Ужо гатовы і новы фільм – «Храмы Лунінецчыны».

Дырэктар раённай бібліятэчнай сістэмы Алена Кішкевіч распавяла пра краязнаўчую дзейнасць бібліятэк Лунінецчыны, прадэманстравала «Літаратурную карту Лунінецчыны», віртуальную экскурсію па Лунінцы, прэзентацыю Лунінскай сельскай бібліятэкі. Удзельнікі прагледзелі відэафільм школьнага бібліятэкара з Сінкевічаў Людмілы Гоза пра пісьменніцу Софію Прорвіч, пазнаёміліся з кніжнай выстаўкай лунінецкіх краязнаўчых выданняў.

У час чытанняў было заснаванае Лунінецкае краязнаўчае таварыства пры раённай бібліятэцы. Яго сябрамі сталі Леў Коласаў, Іван Панасюк, Васіль Туміловіч, Сцяпан Нефідовіч, Святаслаў Яначкін, Аляксандр Ільін, Яўген Хвастой, Вадзім Жылко, Аляксандр Яраховіч, Ганна Дземідовіч, Галіна Антановіч, Вера Скіба, Алена Нямчэня і Дзіяна Сладзінская. Кіраўніком таварыства абраны Вадзім Жылко.

Віталь ДЫМАЎ
Фота Віктара ПІНІГІНА

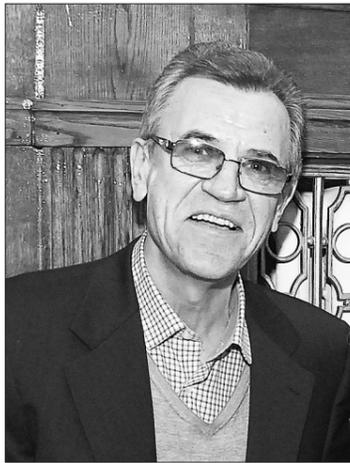

Нашы віншаванні

Чалавек адраджае Памяць

Сёлета 3 лістапада адзначыў 70-годдзе сябра Беларускага фонду культуры, падпісчык на «Краязнаўчую газету» з першых нумароў, сябра рэвізійнай камісіі БФК Іван ПЯЧЫНСКІ.

Нарадзіўся Іван Антонавіч у старостві паселішчы з багатаю гісторыяй – у мястэчку Любча, што на Навагрудчыне. За жыццё павандраваў – служба вайскоўца спрыяла таму (цяпер ён палкоўнік у адстаўцы), апошнім часам займаецца прыватным бізнесам – у Мінску мае фірму па грузавым транспарце. Але родныя мясціны «не адпускаюць». Любча стала не толькі месцам, «дзе пупавіну перарэзалі», але і лёсам, магчымасцю аддзячыць продкам. У 2003 г. разам з мясцовымі жыхарамі і выхадцамі з Любчы заснаваў Дабрачынны фонд «Любчанскі замак». Асноўнымі мэтамі фонду з’яўляюцца спрыянне кансервацыі, рэстаўрацыі і прыстасаванню помніка архітэктуры XVI – XX стст. – замка ў Любчы і палацава-паркавага ансамбля, а таксама папулярныя гістарычных, архітэктурных, археалагічных і мастацкіх каштоўнасцяў Любчанскага замка і мястэчка Любча. Цягам амаль дваццаці гадоў ён займаецца рэстаўрацыяй Любчанскага замка. Укладвае свае сродкі, дапамагае брат Генадзь Антонавіч, шукае фундатараў, а таксама аднадумцаў, якія штогод становяцца поруч і сваімі рукамі ўкладваюць цаглінку ў гістарычную пабудову. Праца тая па-рознаму ацэньваецца рознымі людзьмі, даводзіцца набіваць шышкі, вывучаць гістарычныя крыніцы, шукаць правільнае рашэнне. Але ж упартасці сп. Пячынскаму не пазычаць.

ГА «Беларускі фонд культуры», рэдкалегія і рэдакцыя «Краязнаўчай газеты» віншуюць Івана Антонавіча Пячынскага з юбілеем. Шчыра зычым Вам жыццёвай моцы, плёну ў пачынаннях, паразумення з рознымі людзьмі. І няхай гмах Вашага жыцця стаіць моцна і доўга!

Вяртаюцца паэты на радзіму

У Полацку падтрымалі мінскую акцыю, прысвечаную расстраляным у 1937 годзе беларускім пісьменнікам. Тут у Музеі беларускага кнігадрукавання адбылася імпрэза «Расстраляная літаратура».

Вядоўца імпрэзы, супрацоўніца музея Вера Ашуева, адзначыла:

– У нашым музеі, якраз прысвечаным кнізе, літаратуры, нездарма адбываецца імпрэза. Гэта нашая тэма, тое, што нам бальш у першую чаргу. І таму гэтую акцыю мы падтрымалі. Мы ўпершыню яе праводзім, спадзяемся, не апошні раз, што гэта стане традыцыяй.

На імпрэзе перадусім згадвалі паэтаў і празаікаў, якія лёсам звязаныя з Полаччынай. Сябры полацкага літаратурнага аб’яднання «Наддзвінне» чыталі вершы рэпрэсаваных паэтаў Паўлюка Шукайлы, Валерыя Мараква, Тодара Кляшторнага, Алеся Звонака ды інш. Паэтка Людміла Мяхедка прачытала славы верш Алеся Дудара «Пасеклі Край наш папалам...»:

А дзень чырвоны зацвіце,
І мы гукнем яму:

«Дабрыдзень».

І са шчытом ці на шчыце
У краіну нашу зноў

мы прыйдзем.

Расстраляны ў ноч з 29 на 30 кастрычніка паэт Алесь Дудар асабліва шануецца ў Полацку. У 1925 годзе ён заснаваў полацкую філію «Маладняка», з чаго бярэ адлік найноўшая беларуская літаратура Полаччыны. У горадзе ёсць мемарыяльная шыльда з імем Алеся Дудара.

Паэт Алесь Аркуш пасля вечарыны зазначыў:

– Найбольш мяне здзіўляла былі старшыня гарвыканкама Уладзімір Тачыла (той самы, пры якім у Полацку з’явіліся помнікі Усяславу Чарадзею, Ефрасіні Полацкай, Сімяону Полацкаму). Ён чытаў вершы Алеся Звонака. У Тачыла сёння піша вершы (у тым ліку па-беларуску) і выдае свае кнігі. Ён сябар аб’яднання «Наддзвінне». І мы на поўным сур’ёзе на імпрэзе казалі пра полацкую беларускую літаратуру.

Паводле наведання «Радзіе Рацыя»

На тым тыдні...

✓ 24 кастрычніка ў Гарадской мастацкай галерэі твораў Л. Шчамялёва адбылося адкрыццё персанальнай выстаўкі жывапісу і керамікі члена Беларускага саюза мастакоў Уладзіміра Андрыянава, прымеркаванай да 75-годдзя творцы.

Больш за 20 твораў жывапісу і керамікі ствараюць своеасаблівую рэтраспекцыю дзейнасці мастака. У працах выяўлены закаханыя і адзінокія старыя, строгія манахі і прыгажуні, а таксама пейзажы.

✓ 25 кастрычніка ў канферэнц-зале гатэля «Мінск» ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў» зладзіў літаратурна-музычную імпрэзу, прысвечаную 60-годдзю з дня нараджэння Анатоля Сыса – паэтычнае свята «Агмень». Літаратурны фестываль, што праходзіў кожны год на радзіме паэта ў вёсцы Гарошкаў Рэчыцкага раёна і збіраў дзясяткі аматараў творчасці і сяброў Анатоля, сёлета завітаў у сталіцу. У вечарыне бралі ўдзел Сяргей Дубавец, Алесь Вяляцкі, Сяргей Кавалёў, Барыс Пятровіч, Міхась Скобла, Аксана Данільчык, Віктар Шніп, Леанід Галубовіч ды інш. Гучалі вершы А. Сыса і песні на яго словы ў выкананні Касі Камоцкай, Алега Хаменкі і Сержука Доўгушава.

турмы НКВД «амерыканкі» былі расстраляны больш за 100 прадстаўнікоў інтэлектуальнай эліты БССР: літаратары, дзяржаўныя дзеячы і навукоўцы. 27 кастрычніка «Арт Сядзіба» запрасіла ў кавярню «Грай» на імпрэзу «Вечар вечных вершаў», прысвечаную рэпрэсаваным у 1930-я гг. літаратарам. Творы рэпрэсаваных дзеячаў беларускай культуры чыталі Віка Трэнас, Ганна Севярынец, маладыя паэты Яўген Кунцэвіч, Анастасія Даніленка, Альгерд Касцяні і Яўгенія Мароз. Музыку на вершы рэпрэсаваных літаратараў зайгралі Кацярына Ваданосава і «Fantasy Orchestra», Павел Аракелян і Фёдар Грувіч.

✓ 29 кастрычніка ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа правялі Фестываль аўтарскай песні «Подых зямлі заповітай» з удзелам паэта, кампазітара, выканаўцы Валіко Сванідзе (Ніканава). У аўтарскай праграме прагучалі песні на іўрыце, англійскай, рускай і беларускай мовах. В. Сванідзе (Ніканаў) нарадзіўся ў Харкаве (Украіна). У 1973 г. скончыў Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі і пачаў музычную кар’еру як паэт, кампазітар, дырыжор і выканаўца песень. Духоўную адукацыю атрымаў у Злучаных Штатах Амеры-

На паэтычным свяце «Агмень» выступаюць Міра Лукша, Ганна Кандрацюк і Алесь Хаменка

✓ 26 кастрычніка ў пасёлку Крупскі Любанскага раёна ў сельскім Доме культуры адбылася вечарына традыцыйных танцаў. Граў Уладзімір Ганчароў, спецыяльны госць – Сяргей Выскварка. Як адзначылі арганізатары: «Клуб вялікі і ўтульны, з драўлянай падлогай – сама тое, каб танцаваць. Калі спадабаецца, то можна будзе рабіць рэгулярна».

✓ 26 кастрычніка ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў пачала працу выстаўка «ДЗЕНЬ БУДЗЕ ЯСНЫ!», прысвечаная 75-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Назва выстаўкі выбраная невыпадкова: нашыя дзяды і прадзеда, якія прайшлі вайну і перанеслі цяжар франтавога і тылавога жыцця, вылучаліся жыццёвай загартоўкай і трывалай надзеяй на паспяховае будучыню. Выстаўлены творы з калекцыі НЦСМ Міхаіла Савіцкага, Леаніда Шчамялёва, Антона Бархаткова, Віктара Грамыкі, Пятра Данелі, Паўла Масленікава, Аляксандра Салаўёва і іншых вядомых беларускіх мастакоў-ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. У асобнай зале размешчаны фотапраект Ігара Саўчанкі «Wir sprechen Deutsch».

Для школьнікаў у час восеньскіх канікулаў цэнтр сумесна з Беларускай дзяржаўнай архівам кінафотафондакументаў у межах экспазіцыі арганізаваў прагляд архіўнага кіначасопіса «Мінск наш» (сяміхвілінны франтавы выпуск № 2, 1944 г.) пра вызваленне Мінска.

Выстаўка працягнецца па 1 снежня.

✓ 27 кастрычніка ў кафелаторыі «Чаша міра» (Гомель) адбылася вечарына памяці паэта Анатоля Сыса. Прагучалі песні на вершы паэта, выступілі людзі, якія ведалі творцу.

✓ 82 гады таму, у ноч з 29 на 30 кастрычніка 1937 г., у сутарэннях мінскай унутранай

кі. У душы і творчасці Валіко спалучаюцца беларуская, грузінская, руская, яўрэйская, амерыканская культуры.

✓ 30 кастрычніка па 9 лістапада ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры працавала часова літаратурна-мастацкая экспазіцыя «Вершы ў малюнках» – сумесны выставачны праект з Пасольствам Венгрыі ў Беларусі.

Аснову экспазіцыі складалі ілюстрацыі да дзіцячых вершаў, выдадзеных у сучаснай Венгрыі. У другой палове XX ст. было вельмі папулярна здымаць мультыплікацыйныя фільмы паводле сюжэтаў казак, самымі папулярнымі для венграў былі герой народнай быліны Мацьці Лудаш, Артур-Клёцка (аўтар Іштван Чукаш, «Казкі Пом-Пома»), аднагаловы Цмок Шушу (Іштван Чукаш, «Шушук») ды некаторыя інш. прадметы са знакамітай калекцыі «Цацкі ў горадзе» Музея Обуда, аднаго з найстарэйшых краязнаўчых музеяў Будапешта, паказалі цацкі Венгрыі XX ст.

✓ Напярэдадні адкрыцця XXVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю «Лістапад» у Мастацкай галерэі М. Савіцкага 1 лістапада адкрыўся выставачны праект «ЗВЁЗДЫ/ЗНАМЕНИТОСТИ в объективе Олега Лукашевича и Александра Алексеева». Выстаўлены фотаздымкі прыкладна ста знакамітых артыстаў свету. Дапаўняюць партрэты аўтографы знакамітасцяў, рэдкія каталогі, буклеты, афішы ды інш. прадметы. Дэманструюцца таксама фрагменты відэаінтэрв’ю з праграмаў, створаных аўтарам пад час працы на міжнародных кінафестывалах.

7 лістапада ў рамках выстаўкі адбылася творчая сустрэча з кінарэжысёрам Кшыштафам Занусі.

Пабачыць працы беларускіх журналістаў можна па 8 снежня.

На конкурс «Славутыя імёны маёй малой радзімы»

Вынікі падведзеныя — перамаглі і тыя, хто застаўся без узнагародаў

Конкурс «Славутыя імёны маёй малой радзімы», што быў абвешчаны летась ГА «Беларускі фонд культуры» і рэдакцыямі газет «Звязда» і «Краязнаўчая газета», скончыўся, гэтым летам былі падведзеныя вынікі. У склад журы ўвайшлі галоўны рэдактар «Краязнаўчай газеты» (старшыня журы) Уладзімір Гілеп, намеснік дырэктара Выдавецкага дома «Звязда», галоўны рэдактар часопіса «Нёман» (цяпер галоўны рэдактар штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва»; намеснік старшыні) Аляксей Чарота, намеснік старшыні ГА «БФК», пісьменнік Анатоль Бутэвіч, галоўны рэдактар часопіса «Полымя» Алена Мальчэўская, намеснік галоўнага рэдактара «Краязнаўчай газеты» Уладзімір Пучынскі.

Напачатку – некалькі фактаў пра ўдзельнікаў. Было даслана

амаль 30 разнастайных працаў – выдадзеныя і рукапісныя кнігі, артыкулы ў беларускіх газетах і часопісах, буклеты, а таксама – шэраг артыкулаў, што друкаваліся ў нашай газеце пад рубрыкай «На конкурс «Славутыя імёны маёй малой радзімы»». Было прынятае рашэнне падзяліць прадстаўленыя працы на дзве намінацыі: аўтарскія працы і працы калектываў (накіраваныя на конкурс ад імя арганізацыі ў ўстанову).

29 кастрычніка ў будынку Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь арганізатары сумесна з музеем правялі ўрачыстасць узнагароджання пераможцаў.

Найлепшымі ў намінацыі калектывных працаў сталі:

Дзітвянская сярэдняя школа з працаю «Браніслаў Круглы – майстра скрыпкі, музыкант і калекцыянер, або

Лідскі Страдзівары XX стагоддзя» (аўтары – вучні 11-га класа Рэната Пятрушчык і Вераніка Лабко, настаўніца беларускай мовы і літаратуры Ірына Стасюлевіч);

Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка – краязнаўчы бібліяграфічны праект «Краязнавец з вялікай літары» (аб дырэктары музея Аляксеі Мартынаве);

Пятровіцкая сельская бібліятэка Смалявіцкага раёна і **сярэдняя школа № 43 г. Мінска** – даследаванне «Скарбніца Пятровіцкай зямлі».

Найлепшымі ў намінацыі аўтарскіх працаў сталі:

Таццяна Канапацкая, г. Лунінец – за серыю кніг «Лунінецкая памяць»;

Святлана Кошур, г. Карэлічы – за серыю публікацыяў у «Краязнаўчай газеце», прысвечаных знакамітым асобам Карэліччыны;

Іван Лапо, г. Клімавічы – за праект кнігі, прысвечанай ударніцы калгаса «Кастрычнік» Клімавіцкага раёна, маці сямі дзяцей – падпольшчыкаў і франтавікоў, Яфіміі Хрыстафораву Чаркасавай.

Шэраг намінантаў калектывных праектаў атрымалі спецыяльныя дыпламы:

Гродзенская гарадская цэнтральная бібліятэка імя А. Макаёнка за праект «Ганаровыя і славутыя грамадзяне горада Гродна»;

Ганцавіцкая цэнтральная раённая бібліятэка імя В. Праскурава за даследаванне і яго вынікі пад назваю «Вартыя памяці людской...»;

Свірскі ВПК дзіцячы сад – сярэдняя школа Мя-

дзельскага раёна за праект «Заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, дыктар беларускага радыё Сідзельніківа Т.Ф.» (матэрыялы для друку педагога школы Веры Шукела);

Іказненская бібліятэка Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Браслаўскага раёна (бібліятэкар Ірына Лясюк), «Бесстрашная стрелка» (аб піянерцы-героі Вялікай Айчыннай вайны Клаўдзіі Апалінараўне Шынкевіч).

Заахвочвальныя дыпламы атрымалі аўтары індывідуальных працаў:

Аляксандр Свірыд (г. Ганцавічы) за кнігу «Тропинка школьная мая»;

Аляксандр Адамковіч за кнігу «Германавічы, Зорка (Сініца), ваколіцы (да 1939 г.)» выдання Таварыства беларускай культуры ў Літве;

Наталля Грэчная (г. Івацэвічы) за даследаванне і публікацыю ў «Краязнаўчай газеце» матэрыялу «Спадчына адной вёскі на Івацэвіччыне»;

Марыя Слівец, Святлана Дзікун (Любанскі раён) за даследаванне і публікацыю ў «Краязнаўчай газеце» матэрыялу «Ён наша гордасць і слава»;

Тамара Круталевіч (г. Беразіно) за даследаванне і публікацыю матэрыялу «Хроніка бярэзінскіх вёсак» у «Краязнаўчай газеце»;

Францішак Жылка (Мінскі раён) за шэраг кніг, прысвечаных ураджэнцам Гродзеншчыны і Міншчыны, падрыхтоўку да друку ўспамінаў Фэлікса Жылкі і Анатоля Шчучкі;

Уладзіслаў Ляскоўскі (г.п. Шаркаўшчына), за збор матэрыялаў, апрацоўку і пад-

Узнагароджанне Дзітвянскай сярэдняй школы

Узнагароджанне Пятровіцкай сельскай бібліятэкі

Узнагароджанне Святланы Кошур

Узнагароджанне Кобрынскай цэнтральнай раённай бібліятэкі

рыхтоўку да друку кнігі «Гістарычная хроніка Шаркаўшчыны і наваколля»;

Кліменцій Кожан (в. Германавічы Шаркаўшчынскага раёна) за шэраг публікацыяў у нацыянальных выданнях пра ўраджэнцаў Шаркаўшчынскага раёна.

(Заканчэнне на стар. 5)

Калі ёсць падтрымка і паразуменне

Добрым імпульсам, штуршком для актывізацыі адметнай дзейнасці вядомага на Барысаўшчыне дзіцячага калектыву – фальклорнага гурта «Берагіня» Мётчанскага вучэбна-педагагічнага комплексу дзіцячы сад – сярэдняя школа – стала правядзенне ў школе 19 верасня «Адзінага дня інфармавання», на якім прысутнічаў старшыня Барысаўскага раённага выканаўчага камітэта Генадзь Дзенгалёў.

Сярод шматлікіх запытаў да прадстаўнікоў улады прагучала просьба аб падтрымцы «Берагіні» – дзіцячага калектыву з ганаровым званнем Заслужаны, з багатай гісторыяй існавання і выдатнымі дасягненнямі ў мастацкай адукацыі дзяцей. Рэагаванне было імгненным і станоўчым. Словы кіраўніка раёна аб каштоўнасці фальклорнай спадчыны, аб важнасці вывучэння гісторыі малой радзімы і гонару за яе былі падтрыманымі і адпаведнымі дзеяннямі.

Літаральна праз тыдзень «Берагіню» здымаў тэлеканал БТ1, а на наступны дзень творчая група раённай газеты «Адзінства» збірала ў школе матэрыял пра яе 135-гадовую гісторыю, значная частка якой – больш за 20 гадоў – на-

лежыць «Берагіні», якую заснаваў і мастацкай дзейнасцю якой з 1996 года кіруе Мікола Козенка. Атрымаўся вялікі артыкул, і аповед пра калектыв заняў у ім сваё годнае месца. Акрамя таго, ад раённага ўпраўлення па адукацыі было атрыманае распараджэнне прадаставіць падрабязную інфармацыю пра дзейнасць калектыву і яго патрэбы.

А маладыя артысты між тым працягваюць творчае існаванне. Выступіўшы на юбілейнай вечарыне, што адбылася 5 кастрычніка, гурт пачаў збірацца на абласное свята «Дажынкі».

Удзел у традыцыйным свяце беларускага хлебараба, якое сёлета праводзілася ў родным Барысаве, прынялі 23 школьнікі і 5 педагогаў калектыву «Берагіня». Узначаліся вялікую дэлегацыю дырэктар установы Таццяна Варона. Далучыліся да выступлення нават былыя берагінцы – цяпер навуцэнцы іншых устаноў адукацыі.

Выступалі на адной са шматлікіх пляцовак, арганізаваных на «Барысаў-Арэне». У праграме былі народныя гульні, парныя і групавыя танцы, музыка і прыпеўкі. Сваё майстэрства імправізацыі, уласцівай народнаму мастацтву, прадэманстравалі малод-

шыя і старэйшыя берагінцы. Узнагародай артыстам за станоўчыя эмоцыі былі апладысменты глядачоў, агульная полька і фотаздымкі з казачнымі персанажамі, якія паўсюль весялілі народ.

Вядома ж, хлопцы і дзяўчаткі абышлі ўсе пляцоўкі вакол «Барысаў-Арэны», на свае вочы пабачылі, якая вялікая колькасць раёнаў у Мінскай вобласці, як старанна і з выдумкаю падрыхтавалі яны свае падворкі. Асабліва ўразіла выстаўка караваяў – сімвалаў працалюбства, дабрабыту і прыгажосці душы беларускага народа.

Паспыталі дзеці і розныя прысмакі, што прадаваліся на кожным кроку. Не

перашкаджала нават халоднае надвор'е, бо сагрвала аднасьць людзей, якія ганарыліся за свой горад, за раён. Паўсюль гучала музыка, выступалі творчыя калектывы, і «Берагіня» адчувала сваю прыналежнасць да вялікай місіі мастацтва – прыносіць людзям радасць і асалоду.

Антаніна АБРАМОВІЧ, настаўніца беларускай мовы і літаратуры, музычны кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь узорнага фальклорнага гурта «Берагіня» Мётчанскага вучэбна-педагагічнага комплексу дзіцячы сад – сярэдняя школа Барысаўскага раёна

Апошнія дзесяцігоддзі жыццё так імкліва рухаецца наперад, што проста не паспець. Прагрэс вымушае нас за ім спяшацца. Можна стацца, што дзякуючы гэтай менавіта мы, сучасныя бібліятэкары, унясем важныя карэктывы альбо ўвогуле зменім далейшы шлях развіцця бібліятэчнай справы. Зразумела, што ў тым звыклым выглядзе, у якім існавалі доўгія гады, бібліятэкам далей існаваць не атрымаецца. Вось прафесіяналам і даводзіцца шукаць штосьці новае, нестандартнае. Навагрудскія бібліятэкары такую «фішку» знайшлі, хоць і не адразу.

Ужо два гады пры Навагрудскай раённай бібліятэцы існуе міні-музей міні-макетаў «Страчаная спадчына». Сёння нават можна гаварыць пра яго першыя вынікі, можна атрымаць станоўчы адказ на пытанні: ці была неабходнасць у арганізацыі музея, ці апраўдаліся чаканні, ці падабаецца наш музей наведнікам. Для нас гэта вельмі важна, бо мы шчыра хочам, каб наша праца і намаганні не былі дарэчнымі.

Пачнем са слова «міні». Аднойчы ў музей зайшоў турыст з Польшчы, і ён быў здзіўлены памерамі нашых двух музейных пакояў (усяго толькі 20 м²). У яго ўяўленні музей – гэта вялікая плошча, гэта прастора. У нас усё камерна, усё побач, усё наладваву. Але дзякуючы менавіта гэтай мы ў пастаянным дыялогу з наведнікамі, якраз гэты падабаецца ім. З турыстамі мы працуем амаль што індывідуальна, пры гэтым уваходны білет, які, дарэчы, уключае і экскурсію, каштуе зусім нядорога, смешныя па цяперашнім часе грошы – 1 рубель для дарослага і 50 капеек для дзіцяці.

Каб захаваць спадчыну... хаця б у макетах

Што тычыцца гісторыі стварэння міні-музея міні-макетаў, то гэта адбылося выпадкова. Так сышліся зоркі, што да нас на працу прыйшла гісторык па адукацыі, былы супрацоўнік Навагрудскага краязнаўчага музея Кацярына Драчылоўская. У мастака бібліятэкі, Анатоля Бандзюкевіча, рукі здольныя да вырабу розных рэчаў. А дырэктар бібліятэкі Ірына Царук была ў захапленні ад макетаў музейнага комплексу «Мір». Вось так у бібліятэцы знайшліся людзі, якія захаваць гісторыю Навагрудка 1920 – 1930 гадоў і стварылі музейны пакой. Спачатку былі зроблены асобныя макеты. Некаторыя з іх нават не ўпісваліся ва ўказаны перыяд. З цягам часу даследчая краязнаўчая праца цалкам паглынула бібліятэкараў.

На маю думку, менавіта краязнаўчая дзейнасць – той накірунак, які можа надаць бібліятэцы новы фармат, які яна так упарта шукае цяпер. У краязнаўстве заўсёды непачаты край працы. Хто, калі не бібліятэка, будзе займацца даследаваннем гісторыі малой радзімы. Некаторыя могуць запырачыць, маўляў, «табе добра казаць пра гэта, жывучы на такой гістарычнай зямлі ў першай сталіцы ВКЛ». Але веру, што ў кожнай мясцовасці заўсёды можна знайсці штосьці цікавае не толькі для мясцовых жыхароў, але і для турыстаў.

Дык вось, наш міні-музей быў адкрыты ў чэрвені 2017 года. Пад яго спецыяльна былі адведзены два пакоі з асобным уваходам. Размяшчэнне нашай бібліятэкі вельмі прыдатнае, яна «на ростанях». І

адна з гэтых дарог вядзе на замак. Таму каля бібліятэкі і ўвахода ў музейны пакой праходзяць усе турысты, якія прыязджаюць у Навагрудак. Праўда, гэта зусім не азначае, што яны аўтаматычна становяцца нашымі наведнікамі. Тут ужо, як мы парупімся, каго паклічам. Зазначу, што мы не супернічаем з Навагрудскім гісторыка-краязнаўчым музеем, мы яго да-

паўняем. Таму іншы раз экскурсіі да нас накіроўваюць і адтуль. За першае паўгоддзе 2019-га наш міні-музей наведала больш за 600 чалавек, а з часу адкрыцця – каля 2,5 тысячы. І нас гэты паказчык вельмі задавальняе, бо гэта ж не асноўны від нашай дзейнасці. Галоўнае, што веды пра нашу «Страчаную спадчыну» распаўсюджваюцца. І мы ганарымся, што ў нас ёсць што паглядзець людзям, і таго больш нідзе не пабачыш.

Фаіна МАЛЮЖЭЦ,
загадчыца аддзела
бібліятэчнага маркетынгу
Навагрудскай раённай бібліятэкі

(Заканчэнне
ў наступным нумары)

Незвычайныя куточки радзімы

15 студзеня 2020 года Шчучынскаму раённаму спойніццу 80 гадоў. Ужо цяпер бібліятэчныя ўстановы Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі праводзяць мерапрыемствы, прысвечаныя гэтай знамянальнай даче.

У Жалудоцкай гарпасялкавай бібліятэцы для вучняў мясцовай сярэдняй школы імя В. Урублеўскага прайшоў краязнаўчы круізі «Край свой родны абыду, скарбы розныя знайду». Разам з дзецьмі бібліятэкары адшукалі на карце адметныя мясціны, успомнілі знакамітых людзей, выхадцаў са Шчучыншчыны. У Астрынскай гарпасялкавай бібліятэцы прайшоў квэст-пошук «Край Шчучынскі, сэрцу дарагі». Фея Гісторыя адправіла да ўдзельнікаў Гісторыка з лістом і першай падказкай. Яна напісала, што пачынаць вывучэнне гісто-

рыі свайго краю трэба з гісторыі сваёй малой радзімы і прапанавала пазнаёміцца з гістарычнымі будынкамі г.п. Астрына. Каардынатар квэста растлумачыў, па якім маршруце варта ісці, і расказаў пра правільны бяспеку на вуліцах. У гэты дзень дзеці даведліся шмат новага

пра Астрыну, пра дамы, з якімі яны сёння добра знаёмыя, аб тых, чые імёны носяць вуліцы іх радзіннага куточка.

Юлія МІХАЙЛАВА,
загадчыца аддзела
бібліятэчнага маркетынгу
Шчучынскай раённай бібліятэкі

Юбілей старажытнага горада

5 кастрычніка старажытны Навагрудак адзначаў сваё 975-годдзе. Цікавыя мерапрыемствы, што праходзілі ў горадзе ў гэты дзень, прыцягнулі ўвагу шматлікіх гасцей. Пасля святочнага перазвону на галоўнай плошчы горада адбылося ўрачыстае адкрыццё свята, у час якога зацікаўленыя гледачы змаглі яшчэ раз успомніць слаўную гісторыю Навагрудка. Калекцыянер Уладзімір Ліхадзедаў падрыхтаваў цудоўны падарунак – кнігу «Навагрудак. Падарожжа ў часе», прэзентацыя якой адбылася пад час юбілею. А далей не пераставала гучаць музыка. Канцэрт Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра змяніўся выступленнем Узорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, затым музычны падарунак Навагрудак атрымаў ад гарадоў-пабрацімаў, пазней увагу аматараў музыкі прыцягнула выступленне зорак беларускай эстрады.

А ў гэты час каля Кургана Адама Міцкевіча адбываўся Фэстываль нацыянальных культур, дзе свае традыцыі і культуру яскрава і каларытна прадстаўлялі беларусы,

украінцы, палякі і татары з Навагрудскага і суседніх рэгіёнаў. Цудоўныя выступленні артыстаў прадоўжыў Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча.

Аматары гісторыі спяшаліся на Замкавую гару, каб на фестывалі гістарычнай рэканструкцыі «Меч караля» агунацца ў атмасферу сярэднявечча – паназіраць за рыцарскімі турнірамі, паслухаць сярэднявечную музыку, паглядзець прадстаўленне вулічнага тэатра і нават пакатацца на конях. Тым часам у горадзе адбылася яшчэ адна падзея – урачыстае адкрыццё памятнага знака «Узнятая брама», каля якога ўстаноўленая бронзавая скульптура рыцара «Абаронца горада».

Пра веліч старажытнага горада, які некалі быў сталіцай Вялікага Княства Літоўскага, нагадала выстаўка, створаная супрацоўнікамі Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея сумесна з Навагрудскім гісторыка-краязнаўчым музеем. На ёй можна было ўбачыць археалагічныя знаходкі: кафлю XVII – XVIII стст., знойдзены пад час раскопак драўлянага замка Кмітаў

каля в. Беразавец ў Карэліцкім раёне, фрагменты зброі XIV – XVI стст., жаночыя ўпрыгожанні XII – XIV стст. і іншыя цікавыя экспанаты. Мастацкія творы К. Качана, А. Сільвановіча, С. Кузьмара прыгожа аздобілі выстаўку і нагадалі пра слаўнае гістарычнае мінулае нашай зямлі.

У той жа дзень у Навагрудскім гісторыка-краязнаўчым музеі адбыўся рэтра-канцэрт «Старая кружэлка», на якім калекцыянер Сяргей Лаўрушчык прадставіў патэфоны са сваёй калекцыі, раскажаў пра гісторыю патэфона і даў магчымасць паслухаць цудоўныя песні, якія госці спявалі разам з выканаўцамі. А потым наведнікаў літаральна заважылі прыгожыя строі старажытнага адзення нашых продкаў, што былі прадэманстраваныя тут жа ў залах музея.

Дом-музей Адама Міцкевіча запрасіў на літаратурна-музычную сустрэчу аматараў мастацкага слова і музыкі. У паэтычнай гасцёўні выступілі пісьменнікі і барды Алесь Гоцка, Святлана Абдулаева, Міхась Зігзук, Таццяна Яцук, аўтар гэтых радкоў ды іншыя. У час імпрэзы прагучалі вершы і

песні, прысвечаныя гісторыі Навагрудка і людзям гэтага цудоўнага краю, а таксама вершы А. Міцкевіча.

Арт-пляцоўка «Правінцыйныя замалёўкі», падрыхтаваная навучэнцамі навагрудскіх каледжаў і бібліятэкай сямейнага чытання, прывабіла фотааматараў магчымасцю зрабіць цікавыя здымкі ў імправізіраваным інтэр'еры з героямі літаратурных твораў.

Навагрудская раённая бібліятэка сустракала гасцей свята вялікай літаратурна-мастацкай выстаўкай «Навагрудак: гісторыя праз мастацтва». Чытачам прапанавалі адправіцца ў віртуальную гістарычна-літаратурную экспедыцыю «Навагруд-

чане на карце свету», пагартыць старонкі гістарычных кніг у бібліякафе, набыць кнігі і ўзяць аўтограф у пісьменніка Юрыя Татарынава.

На свяце і дарослыя, і дзеці знайшлі для сябе шмат цікавага – слухалі прыгожую музыку, знаёміліся з гісторыяй горада, удзельнічалі ў літаратурных імпрэзах, спявалі і танчылі, набывалі сувеніры ў «Горадзе майстроў», назіралі за святочным салютам. Яркія моманты свята выклікалі ў людзей шмат станоўчых эмоцыяў і нагадалі, што мы маем багатую гістарычную спадчыну, якую трэба шанаваць і старанна захоўваць.

Святлана КОШУР

На конкурс «Славутыя імёны маёй малой радзімы»

Вынікі падведзеныя — перамаглі і тыя, хто застаўся без узнагародаў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 3)

Варта адзначыць таксама, што многія ўдзельнікі атрымалі ўзнагароды не за адну працу (і гэта бачна нават па вышэй пададзенай сухой статыстыцы). Прыкладам, журналістка Т. Канапацкая, пенсіянер У. Ляскоўскі, бібліятэкары Т. Круталевіч і М. Слівец набылі багата матэрыялаў пра дзясяткі сваіх землякоў, якія пакінулі значны след у гісторыі не толькі свайго рэгіёна, журналіст І. Лапо мае ў запасе некалькі падрыхтаваных кніг, якія чакаюць выдання. Прадпрымальнік Ф. Жылка цягам апошніх гадоў адрэстаўраваў і запусціў у м. Жодзішкі Сморгонскага раёна стары вадзяны млын, стварыў у ім Музей хлеба (першы і пакуль адзіны ў краіне), абладзіў месца сядзібы выдатнага фатографа Яна Булгака і на свае сродкі ўсталяваў памятны знак, прысвечаны творцу. Цешыць таксама, што сярод удзельнікаў ёсць моладзь, студэнты, якія даследуюць мінуўшчыну сваёй зямлі, адна з іх – Н. Грэчная. Зрэшты, пра кожнага з намінантаў (як пра пераможцаў, так і пра тых, хто застаўся без узнагародаў) можна сказаць добрыя словы. Уласна, перамаглі ўсе, бо кожны ўдзельнік, рыхтуючы сваю працу на суд журы, больш даведаўся пра свае мясціны, пра слаўтых землякоў, а значыць – узбагаціўся духоўна.

Урачыстае уганараванне пераможцаў конкурсу адбылася ў музейнай зале, прысвечанай гісторыі асветніцтва на беларускіх землях, што надало

Павел Сапоцька і Кацярына Сабаша

імпрэзе сваю адметнасць; вяла яе навуковы супрацоўнік экспазіцыйнага аддзела музея Кацярына Сабаша. На мерапрыемства завіталі і выступілі старшыня БФК Тадэуш Стружэцкі, дырэктар і галоўны рэдактар Выдавецкага дома «Звязда» Павел Сухарукаў, сябра журы конкурсу, намеснік старшыні БФК пісьменнік Анатоль Бутэвіч, дырэктар Нацыянальнага гісторычнага музея Рэспублікі Беларусь Павел Сапоцька. Усе яны казалі пра значнасць вывучэння таго куточка, дзе нарадзіўся, які называюць малой радзімай, пра неабходнасць ведаць адметнасці свайго рэгіёна. Дзяліліся выступоўцы і згадкамі пра свае родныя мясціны – Пастаўшчыну, Мастоўшчыну, Нясвіжчыну, Маладзечаншчыну.

Пасля словаў вітання пачалося ўзнагароджанне. Пераможцы атрымалі Дыпламы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Дыпламы арганізатараў конкурсу, а таксама кнігі – выданні фонду культуры, Выдавецкага дома «Звязда», гістарычнага музея, пяцітомнік Святланы Алексіевіч (творы ў перакладзе на беларускую мову). Ахвочыя змаглі выказаць словы ўдзячнасці за конкурс, падзяліцца ўражаннямі ад удзелу, распавесці пра свае знаходкі апошніх месяцаў. Са сваёй групай падтрымкі прыехала Т. Канапацкая. Таццяна Васільеўна коратка прадставіла кожнага, патлумачыла, чаму вырашыла запрасіць на мерапрыемства. Лунінецкі «дэсант» прыехаў не з пустымі рукамі: гасціннымі гаспадарам уручылі каравай,

Узнагароджанне Наталлі Грэчнай

кнігі, а ў музей быў перададзены сцяг першых нацыянальных «Дажынак», што праходзіў у Століне.

Некаторыя прысутныя прама з месца задавалі пытанне: «А ці будзе працяг конкурсу?» Значыць, спаборніцтва атрымалася!

Тадэуш Іванавіч падсумаваў сустрэчу гэтак:

– Конкурс скончаны. Але мы прыдумаем нешта новае. Відаць, гэта будзе конкурс з

большым ухілам у краязнаўства. Тым больш, у планах фонду культуры правесці ў лютым 2020 года сумесна з Нацыянальным гістарычным музеем Першы нацыянальны краязнаўчы форум. Запрашаем кожнага на яго, а ўжо цяпер можаце дзяліцца сваімі ідэямі і прапановамі, што пад час яго павінна адбыцца. Мы заплануем новыя праекты.

Уладзімір ПУЧЫНСКІ
Фота аўтара

Таццяна Канапацкая (першая злева) пад час урачыстаеці

Кніга ўспамінаў славутага капітана

У Музеі кнігі і друку мёрскай СШ № 3 захоўваецца кніга Карала Борхардта «Значыць капітан» пра нашага знакамітага земляка, капітана расійскага і польскага флоту Мамерта Станкевіча. Але да гэтага часу не было яго мемуараў, надрукаваных у Польшчы. Цяпер мы іх маем дзякуючы студэнту ўніверсітэта ў Гданьску Дзмітрыю Матэленку, які набыў і падараваў нам кнігу ўспамінаў М. Станкевіча на польскай мове пад назвай «З царскага флота да польскага».

Выданне пабачыла свет у Варшаве ў 2007 годзе. У кнізе 390 старонак і шмат фотаздымкаў. Наш зямляк закончыў пісаць свае ўспаміны ў 1937 годзе. Для нас маюць асаблівае значэнне яго ўспаміны аб дзяцінстве, калі ён прыезджаў на радзіму сваёй маці Руткевіч у маёнтка Якубова. Тут ён з братам часта займаўся звычайнай сялянскай працай, бо маёнтка дзедка быў невялікі, і даводзілася самім гаспадарам працаваць. Падабалася будучаму

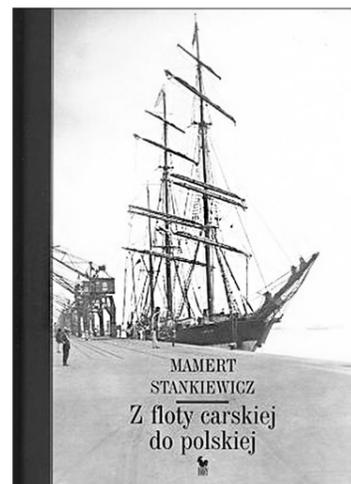
капітану і звычайная вясковае беларускае ежа.

Узгадвае Мамерт і сваіх сяброў па Дзісеншчыне – братаў Якавіцкіх з блізкага ад Якубова маёнтка Ельні. Далей мы даведваемся аб вучобе будучага капітана ў кадэцкай марской школе, аб службе на ваенных караблях расійскага флоту, удзеле ў марскіх бітвах Першай сусветнай вайны.

Капітан М. Станкевіч апавядае, як адбывалася станаўленне флоту Польшчы, якая толькі

што стала незалежнай і атрымала выхад да Балтыкі. Менавіта наш зямляк і спрычыніўся да гэтай справы, выкладаючы навігацыю ў марской школе. Потым ён апісвае пабудову першага польскага трансатлантычнага лайнера «Юзэф Пілсудскі», на якім ён і стаў капітанам. Усяго праз два гады, як былі завершаны мемуары, М. Станкевіч загінуў на баявым пасту – яго карабель быў тарпедаваны нямецкай падводнай лодкай 24 кастрычніка 1939 года.

Вітаўт ЕРМАЛЁНАК
(Паводле электроннага выдання «Мёрская даўніна», № 8 за 2019 г.)

Гісторыя амаль у 400 гадоў

У 1630 годзе ў Дуброўне Мікалай Глябовіч заснаваў кляштар бернардзінцаў з касцёлам. Драўляныя будынкі касцёла і кляштара былі ўзведзеныя ў стылі барока (будаўніцтва завершанае ў 1649 годзе). Касцёл уяўляў з сябе прамавугольны ў плане будынак, да бакавога фасада якога прылягалі П-падобны ў плане 2-павярховы мураваны будынак кляштара (касцёл і кляштар утваралі закрыты ўнутраны двор). Галоўны фасад касцёла фланкіравалі дзве 3-ярусныя вежы з купальнымі завяршэннямі і трохвугольным франтонам паміж імі. Касцёл меў чатыры алтары. У сярэдзіне XVIII стагоддзя на карце бернардзінскага кляштараў Літоўскай правінцыі, выданне якой прыпісваецца нясвіжскаму гравёру Г. Ляйбовічу, захавалася схематычная выява гэтага збудавання. Сам кляштар быў знішчаны пад час чарговага руска-польскага супрацьстаяння.

Мінаў час, мяняліся і ўладальнікі мястэчка. З 1744 года Дуброўна належыць Рыгору Пацёмкіну. У 1785-м ён атрымаў дазвол прывесці піяраў у Дуброўну. Тут яны ўтрымлівалі школу. Вядома, што ў ёй вучыўся Анёл Доўгірд – беларуска-польскі філосаф, логік, псіхалаг, педагог.

маладыя таемна абвянчаліся і з'ехалі ў Магілёў. Абрад вянчання правалі два манахі-піяры з Дубровенскага кляштара. Калі Любамірскі даведаўся пра тое, што здарылася, ён адразу паспяшаўся ў Дуброўну.

Раптоўна ўночы у кляштары пачаўся жудасны пажар, і ён згарэў дашчэнт з усёй ма-

Бернардзінскі касцёл і кляштар з піктаграфічнай мапы XVIII ст.

Пасек шмат выіграў. А між тым у рапарце было напісана, што чуткі лжывыя, што кляштар згарэў ад неасцярожнага абыходжання з агнём, а манахі ўтапіліся выпадкова, і што ніякага злачынства ніхто не здзяйсняў.

«Касцёл 1-га класа ў імя Св. Юрыя пабудаваны нанова ў 1809 годзе, коштам Любамірскага. Парафіянаў пры ім на пачатку XX стагоддзя было 700 чалавек». Гэты запіс датаваны 1910 годам.

Ю. Якімовіч сцвярджае, што будаўніцтва новага кляштара сыны Любамірскага скончылі ў 1809 годзе, храм быў узведзены на месцы старога. Але і ён, як кажуць, «пайшоў да Бога». З успамінаў старажылаў вядома, што будынак касцёла быў уразліва велічны. Там меліся дзве ложы і балкон. Уваход быў з вуліцы Аршанскай. Пляцоўку і лесвіцу ўпрыгожвалі густыя шаты векавых ліпаў. Але захаваліся толькі мураваны кляштарны будынак пачатку XIX стагоддзя.

Памятныя кнігі Магілёўскай губерні захавалі звесткі аб ксяндзах, якія былі адміністратарамі касцёла ў розныя гады: з 1866 – кс. Фелікс Камянецкі, з 1895 – кс. Аляксандр Манюшка, з 1902 – кс. Міхаіл Грэкавіч, з 1907 – кс. Пётр Януковіч, з 1907 – кс. Бігны-Шляхта.

А ў кляштары пасля перабудоваў і рэканструкцыяў былі размешчаны адміністрацыйныя ўстановы. Спачатку ён даваў прытулак сярэдняй школе, потым жыллёва-камунальнай гаспадарцы, а пасля

спецыялістам ДТСаАФ. Потым вырашылі адрастаўраваць помнік архітэктуры і стварыць там музей. У 1993 годзе створаная рабочая група, а праз два гады спустылі будынак былога кляштара бернардзінцаў перадалі раённаму аддзелу культуры. Праект рэстаўрацыі кляштара заказалі ў 1996 годзе.

У 1999 годзе будаўнікі ўзвалі тры франтоны з чырвонай цэглы, і старажытны будынак набыў новае аблічча. Завяршылі кладку перагародак унутры будынка, кладку вентыляцыйных шахтаў, устанавілі дадатковыя лесвічныя плядоўкі. Потым усе сілы будаўнікоў былі скіраваныя на ўзвядзенне страхі, якую ўмацавалі дадатковымі драўлянымі канструкцыямі, выраўнялі дзе трэба. На старыя латы набілі новыя драўляныя бруссы, папярэдне прапітаныя антысептыкам, потым насцілалі руберойд і зноў набівалі

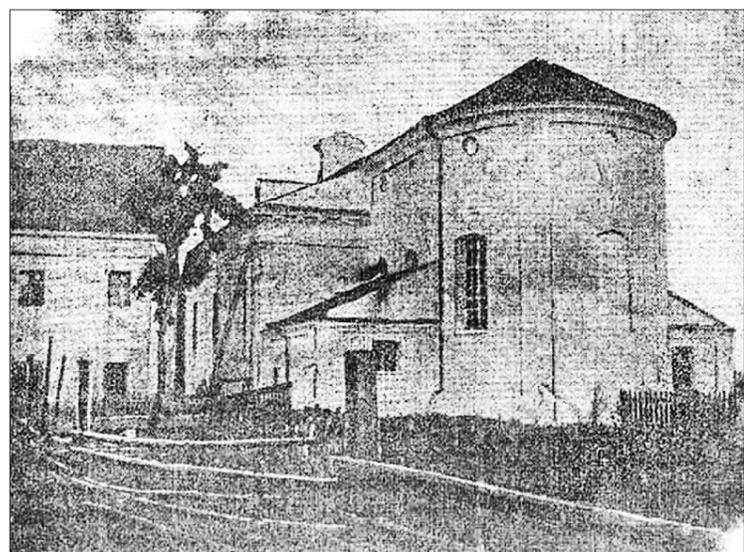
латы. Трэцім радам набівалі бруссы; рабілася гэтая праца цеслярамі вельмі дакладна, бо на гэтых брусах трымаецца чарапіца. Яна чырвоная колеру, памерам 30 – 40 см. Справа вельмі працаёмкая, вялася на дзесяціметровай вышыні са спецыяльнымі страхавачнымі рамянямі. Потым уставілі аконныя блокі і ўмацавалі іх металічнымі рашоткамі.

Але з гадамі з'яўляліся цяжкасці з фінансаваннем, наёмам будаўнікоў і рэстаўратараў, таму ў 2007 годзе рамонтныя работы прыпыніліся на нявызначаны тэрмін.

Размешчаны на высокім маляўнічым беразе ракі Дубровенкі, кляштарны барочны будынак бачны здалёк. Ён здольны стаць вельмі прыцягальным для турыстаў аб'ектам. Легенды распавядаюць і пра тры падземныя хады, па якіх гулялі смельчакі, а адзін з хадоў вёў да старой цагельні. Успомняць і пра арачныя зводкі, і пра асаблівую цэглу, з якой былі зробленыя сцены: яна была амаль у два разы большай за звычайную і іншага колеру – цёмная, чырвона-карычневая. Другі падземны ход быццам бы вёў да будынку былой дубровенскай мануфактуры, па-над Дняпром. Раскажуць і пра смельчакоў, якія імкнуліся прайсці гэтым ходам, але калі даходзілі да ракі – чулі шум Дняпра і вярталіся назад. А трэці – вёў да вёскі Станіславава, а гэта ўжо не адзін кіламетр.

Пару гадоў таму сярод насельніцтва Дуброўны пайшлі чуткі, што быццам бы некаторыя людзі бачылі, як праз вокны кляштара на сучасных гараджанаў калі-некалі паглядаюць здані манахаў. Так гісторыя Дуброўны жыве сярод жыхароў, беражліва захоўваецца сценамі кляштара і чакае свайго часу.

Надзея ДУДАРАВА,
загадчыца аддзела маркетынгу
Дубровенскай цэнтральнай
раённай бібліятэкі

Дубровенскі кляштар, 1929 г. Фотаздымак прадстаўлены Сяргеем Марціновічам, галоўным захавальнікам фондаў Віцебскага раённага гісторыка-краязнаўчага музея

Каля 1787 года Пацёмкін абмяняў гэтае ўладанне на Сміляншчыну на Украіне, якая належала Францішку Ксаверыю Любамірскаму. З гэтай асобай звязаная адна з самых прыгожых і трагічных легендаў Дубровеншчыны. Адна з іх даводзіць, што ў князя была дачка Клемянціна, і на адным з балаў яна пазнаёмілася з небагатым, але прыгожым памешчыкам Пятром Кроерам. Насуперак волі бацькі

ёмасцю. На другі дзень выпянулі з Дняпра двух тапельцаў. Гэта былі манах, які вянчаў маладых, і другі, былы сведка. Іншыя манахі збеглі ў лес і потым знайшлі прытулак у іншых кляштарных будынках.

Імператар Павел загадаў генерал-губернатару Пятру Пасеку асабіста даследаваць справу на месцы. Пасек прыехаў у Дуброўну з сакратаром. Як вядома, ён быў заўзяты гулец у карты. Гулялі доўга, і

Дзе варта пабываць

Ёсць сэнс у ручніку...

Для нас сёння ручнік мае выключна функцыянальнае, утылітарнае прызначэнне. Але так было не заўсёды. Нашыя продкі ўкладалі шмат сэнсу ў стварэнне і аздабленне гэтай побытавай рэчы. На выставе «Повязь часоў», што адкрылася 20 кастрычніка ў Музеі беларускага народнага мастацтва ў Раўбічах, можна пазнаёміцца з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка. Высокі ўзровень ткацтва, вытанчаныя тэхнікі аздаблення, разнастайнасць сюжэтаў, ажурныя карункі – усё гэта гарманічна спалучаецца ў цудоўны прыклад народнага мастацтва.

Калекцыя збіралася намаганнямі студэнтаў пад кіраўніцтвам знакамітага этнографа і фалькларыста Уладзіміра Васілевіча і доўгі час захоўвалася ў музеі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта, а сёння знайшла сваё месца ў залах Музея беларускага народнага мастацтва ў Раўбічах.

Наведанне выставы можна з серады па нядзелю з 10.00 да 17.00.

Каляды ў любы час!

Дзе сёння маленькі мінчанін можа пабачыць сапраўдныя беларускія Каляды? Канечне, у Музеі беларускага народнага мастацтва ў Раўбічах!

Дзед Мароз, Санта Клаус, святы Мікола, нават Зюзя – шмат існуе варыяцый сімвала зімовага свята ва ўсім свеце. У Беларусі свае багатыя традыцыі гэтага свята, унікальныя і непаўторныя. Музей беларускага народнага мастацтва ў Раўбічах запрашае ўсіх ахвочых пазнаёміцца з традыцыйным абрадам калядавання ў дзіцячай навагодняй праграме «На Каляды ў музей!» Пад час майстар-класа госці пройдуцца па музеі, уласнымі рукамі зробіць цацку «Анёл» з саломкі для хатняй ялінкі. Завершэннем наведвання стане сустрэча з калядоўшчыкамі, якія заспяваюць навагоднія ды калядныя песні, навучаць танцам і традыцыйным беларускім гульням кожнага ўдзельніка.

Калядная праграма не мае канкрэтных датаў і праводзіцца па дамоўленасці з серады па нядзелю з 10.00 да 17.00. Магчымае правядзенне праграмы ў любы дзень па замове для групы ад 25 чалавек.

Дадатковую інфармацыю па тэлефонах: +37529 1353241 (Viber, WhatsApp) і 8017 5074469.

Дар'я ІЛЬНІЧ

Бульбяная мазаіка

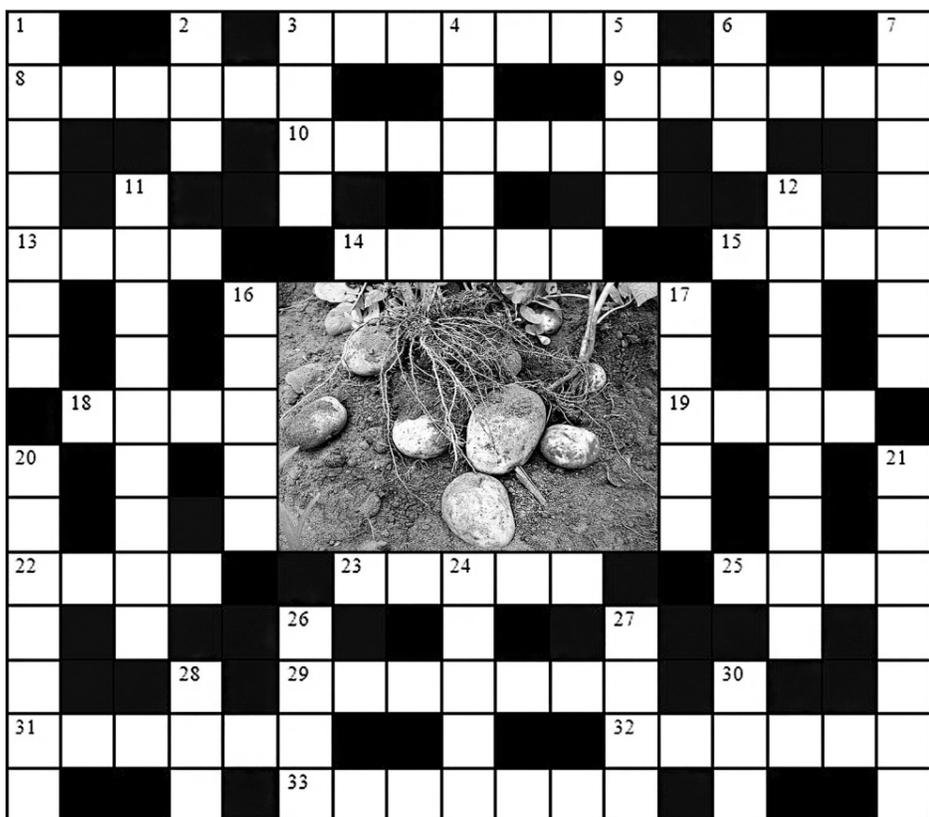
Уздоўж

2. Галоднаму і бульба ... (прык.); такая ж назва і гатунку бульбы. 6. Адзья за што-небудзь (разм.). 7. Адходы пасля ачысткі бульбы. 8. «I мне так завітаць дадому хочацца, // Калі капаюць бульбу ...». З верша С. Законнікава «Капаюць бульбу землякі». 11. Наказ (разм.). 12. «Лета на зыходзе – // ... у агародзе: // Кабачкі, пятушка, кроп, бы парасон». З верша А. Анісовіча «На зыходзе лета». 13. Скандаліст (разм.). 16. «З бульбы клецкі, з бульбы ... // Вось такая доля наша». З беларускай полькі. 17. Абы ..., хлеба будзе (прык.). 20. Пасевы азімых культураў. 21. У Сярэдняй Азіі белы хлеб у выглядзе вялікай аладкі. 23. Бульба ў градцы – ... ў дастатку (прык.). 26. Вярхоўка для кіравання коньмі ў запрэжцы. 27. Узвышаная мясцовасць. 28. Радавая назва бульбы, памідораў. 29. «Хлеб – знак любові і духоўнага багацця, // З тым і жыве пад сонцам ...». З верша М. Курылы «Песня пра хлеб».

Упоперак

1. Беларуская страва з бульбы з мяснымі ці рыбнымі начынкамі. 2. Кусты вярбы, вінаграду. 3. Усталяваны парадак, лад. 4. «Кружыць бусел над родным балотам, // ... нязжаты калоссем шуміць». З верша Р. Рэўтовіч «Вось і лета стажок свой ладзіць». 5. ... не бульба, у гаршчок не зварыш (прык.). 9. «Чаго варта ..., // Ты па драніках мяркуй». З верша М. Геца «Дранікі». 10. Націнне бульбы. 14. «Беларускай бульбе ... // Ходзіць шумна з краю ў край». З верша В. Голуба «Бульба». 15. «Печаная бульба – гэта ...». З верша П. Панчанкі «Бульба». 18. Надышло Успенне – цягні бульбу за ... (прык.). 19. Бабка з дранай бульбы. 22. Зарадак парастка на бульбяным клубні. 24. «Нараджаецца ... з зярнятка, // З зоркі малой – сусвет далёкі». З верша А. Хацкевіч «Першае зерне». 25. Травяністая алейная і кармавая расліна.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ

Ініцыятыва

Беларускім цэрквам — спевы па-беларуску

На краўдфандынгавай платформе «Моламола» ідзе збор сродкаў на беларусізацыю хрысціянскіх цэркваў краіны праз выданне і распаўсюд 150 найлепшых беларускамоўных хрысціянскіх хітоў у фармаце mp-3 на кружэлках, USB-накапляльніках і праз QR-коды. Усяго патрэбныя 6400 рублёў, сабраная прыкладна трэць, пераважна прыватна; найбольш ахвяравалі беларусы замежжа.

У Беларусі – прыкладна 3000 царкоўных прыходаў, парафіяў, грамадаў. Ідэя ў тым, каб кожная праваслаўная, каталіцкая, пратэстанцкая грамада бясплатна атрымала калекцыю 150 найлепшых беларускамоўных хрысціянскіх спеваў – зборнік «Беларускі хрысціянскі хіт» у фармаце mp-3. Будуць таксама надрукаваныя інфармацыйныя паштоўкі і плакаты з QR-кодам для спампоўвання зборніка і бясплатна перададзеныя ў царкоўныя суполкі для распаўсюду і размяшчэння на інфармацыйных стэндах. «У большасці праваслаўных і пратэстанцкіх цэркваў Беларусі, а таксама ў некаторых касцёлах не гучыць беларуская мова. Гэта робіць хрысціянскую супольнасць уразлівай перад замежнай прапагандай і аслабляе незалежнасць Беларусі, – лічаць арганізатары. – З аднаго боку, гэта паспрыяе беларусізацыі цэркваў і больш высокай свядомасці ўсіх канфесіяў у служэнні народу Беларусі. З другога боку, цэрквы атрымаюць цэлы скарб спеваў праслаўлення, хрысціянскіх гімнаў, баладаў, спеваў на Хрыстовы Народзіны, Вялікдзень ды іншыя святы. Па-трэцяе, зборнік, які мае міжканфесійны характар, паспрыяе супрацы і ладу паміж праваслаўнымі, каталікамі і пратэстантамі Беларусі», – сцвярджае каманда праекта.

«Беларускі хрысціянскі хіт» – музычная серыя, заснаваная ў 2008

годзе. Цягам дзесяці гадоў праваслаўны Павел Севярынец, пратэстантка Валянціна Шычко і каталічка Вольга Севярынец сабралі і выдалі больш за 150 найлепшых беларускіх хрысціянскіх спеваў. Спярша былі «Хрысціянскія гімны» (2008), «Хіты праслаўлення» (2009), зборнік да Хрыстовых Народзінаў «Хрыстос нарадзіўся!» (2009), велікодных «Хрыстос уваскрос!» (2010), складанкі «Бардаўскі хрысціянскі хіт» (2010) і «Беларускі пілігрымскі хіт» (2014), затым – альбом патрыятычных хітоў «Люблю Беларусь» (2016) і «Беларускі хрысціянскі рок» (2018). Кожны альбом пачынаўся духоўным гімнам «Магутны Божа» ў розных выкананнях, большасць закончалася спеўнай малітвай «Ойча наш».

У «Беларускім хрысціянскім хіце» ўдзельнічаюць Зміцер Вайццюшкевіч і «Тэзаўрус», Алеся Унукіўская і Вінсэнт, Ірэна Леаданская і Андрус Мельнікаў, «Псалмьеры» і «DVA», «Небасхіл» і «Ляўданс», Ганна і Ядвіга Багдановічы, Вадзім Яткоўскі і «Рыбы», а таксама шмат іншых вядомых выканаўцаў. Сярод аўтараў тэкстаў песень – Уладзімір Караткевіч, Рыгор Барадулін, Янка Купала, Наталля Арсеннева, Ларыса Геніюш, Лявон Вольскі.

Паводле інфармацыі ініцыятараў праекта збору сродкаў

У тэатры «Зніч»

Гэтаю восенню пачаўся трыццаці тэатральны сезон, і ў наступным месяцы Беларускі паэтычны тэатр аднаго акцёра «Зніч» запрашае на новыя пастаноўкі.

13 лістапада ўдзень маленькіх глядачоў чакае лялечны монаспектакль «Граф Глінскі-Папялінскі» паводле казкі Артура Вольскага. Рэжысёр і выканаўца, вядучы майстар сцэны Вячаслаў Шакалідо распавядзе незвычайныя гісторыі, што адбыліся з вернымі сябрамі – хлопцам Марцінам і катом Максімам. Пасля розных прыгодаў і з дапамогаю свайго разумнага сябра, хлопец-сірата Марцін пераўвасобіўся ў графа Глінскага-Папялінскага... І пайшлі сябры шчасця шукаць. Каго ж яны сустрэлі, з кім пасябравалі, якія прыгоды адбыліся на іх шляху да шчасця і дзе ж сваё шчасце сябры знайшлі?

18 кастрычніка ўдзень – новая сустрэча з творчасцю А. Вольскага: монаспектакль «Вясёлая каруселя». Выканаўца, аўтар інсцэніроўкі, рэжысёр – заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Ларыса Горцава, музычнае суправаджэнне – Дар'я Неўмяржыцкая (цымбалы). На «ча-

роўнай каруселі» артысты правядуць глядача па жыцці і творах выдатнага паэта. Вершы, гульні, казкі, загадкі і розныя прыгоды – усё гэта чакае дзяцей. А хто пажадае стаць хоць на хвіліну музыкам або акцёрам... – усё магчымае на чароўнай каруселі.

Увечары дарослым будзе прапанаваны драматычны монаспектакль «Кроткая» паводле аднайменнага твора Фёдара Дастаеўскага. Рэжысёр-пастаноўшчык, аўтар інсцэніроўкі, выканаўца Вячаслаў Шакалідо, сцэнаграфія народнага мастака Беларусі Барыса Герлавана, кампазітар Алег Залётнеў. Спектакль перадае атмасферу Пецярбурга канца XIX ст. і распавядае сямейную гісторыю пра тое, як складана бывае пачуць адно аднаго... Гэта гісторыя сутыкнення двух самалюбстваў і страчанай магчымасці шчаслівага кахання.

Спектаклі праходзяць у тэатральнай зале Культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53, па электронным адрасе teatr-znich@yandex.by.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 28

Уздоўж: 1. Сонца. 2. Бусел. 5. Пляск. 9. Пасада. 10. Лета. 11. Бягун. 13. Сэрца. 14. Мёд. 16. Сем. 17. Давер. 19. Альпы. 20. Снег. 21. Рабіны. 25. Жаніх. 26. Удача. 27. Улада.
Упоперак: 1. Стыліст. 3. Уса. 4. Лад. 6. Ля. 7. Клёны. 8. Старасць. 12. Гадавіна. 15. Прыгода. 18. Гараж. 22. Азу. 23. Ноч. 24. Пі.

Лістапад

7 – Гомельскі палацава-паркавы ансамбль (1919), дзяржаўная гісторыка-культурная ўстанова, лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» (2007), спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзялячам культуры і мастацтва (2011) – 100 гадоў з часу адкрыцця для наведнікаў.

9 – Багласаў Сяргей Георгіевіч (1949), архітэктар, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзялячам культуры і мастацтва (2014) – 70 гадоў з дня нараджэння.

9 – Паўловіч Марцін Антоні (1789, Лагішын – 1830), вучоны-геолаг, асветнік – 230 гадоў з дня нараджэння.

10 – Курбека Іван Сцяпанавіч (1934, Баранавіцкі р-н – 2009), паэт, літаратуразнаўца – 85 гадоў з дня нараджэння.

10 – Маліноўскі Мікалай (10.11 ці 18.12.1799 – 1865), гісторык, архівіст, выдавец гістарычных крыніцаў, бібліяграф, філолаг – 220 гадоў з дня нараджэння.

10 – Радзівіл Мацей (1749, Нясвіж – 1800), дзяржаўны дзеяч ВКЛ, драматург, кампазітар – 270 гадоў з дня нараджэння.

10 – Рэспубліканскі цэнтр інавацыйнай і тэхнічнай творчасці (Мінск; 1929), установа дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі – 90 гадоў з часу заснавання.

11 – Грос Віктар Іванавіч (1934, Навагрудскі р-н – 1980), мастак-скульптар – 85 гадоў з дня нараджэння.

11 – Заборскі Георгій Уладзіміравіч (1909, Мінск – 1999), народны архітэктар СССР, заслужаны будаўнік Беларусі,

акадэмік Расійскай акадэміі архітэктурных і будаўнічых навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1971), прэміі Савета Міністраў СССР (1982) – 110 гадоў з дня нараджэння.

11 – Матушэвіч Марцін (1714 – 1773), пісьменнік-мемуарыст, перакладчык – 305 гадоў з дня нараджэння.

12 – Іваноў Міхаіл Аляксеевіч (1904 – 1955), кампазітар – 115 гадоў з дня нараджэння.

12 – Кроз Дора Захараўна (1909 – 1997), спявачка – 110 гадоў з дня нараджэння.

14 – Карпечанка Міхась Аляксеевіч (1959, Краснапольскі р-н), пісьменнік, журналіст, краязнаўца, лаўрэат спецыяльнай прэміі Бялыніцкага райвыканкама імя В.К. Бялыніцкага-Вірулі – 60 гадоў з дня нараджэння.

15 – Мелхіседэк (свецк. Пaeўскі Міхаіл Львовіч; 1879 – 1931), дзеяч Беларускай Праваслаўнай Царквы, мітрапаліт Мінскі і Беларускі – 140 гадоў з дня нараджэння.

15 – Нікіфаровіч Ванкарам Валяр’янавіч (1934, Мінск – 2011), літаратуразнаўца, крытык, перакладчык, сцэнарыст, узнагароджаны балгарскім ордэнам Кірылы і Мэфодзія – 85 гадоў з дня нараджэння.

16 – Язэп Семяжон (сапр. Семяжонаў Іосіф Ігнатавіч; 1914, Смалявіцкі р-н – 1990), перакладчык, крытык, пісьменнік – 105 гадоў з дня нараджэння.

19 – Баброўскі Міхаіл Кірылавіч (1784, Падляскае ваяв. – 1848), славіст, арыенталіст, багаслоў, даследчык старажытных славянскіх рукапісаў і старадрукаваных кірылічных выданняў – 235 гадоў з дня нараджэння.

Народ сказаў...

Жонка. Каб не мае грошы, не сядзеў бы ты поруч мяне, Янка!

Муж. Гм... І ты не сядзела б цяпер пры мне, каб не твае грошы.

Раз у малой дзяўчынкi спыталі, ці доўга Адам з Еваю жылі ў раі?

– Пакуль яблыкі не паспелі, – кажа яна.

– Чаго плачаш, Янук?

– Грошык згубіў.

– Вось табе другі, толькі не плач.

Янук узяў грошык, схаваў і зноў плача.

– Чаго ж ты цяпер плачаш?

– Як жа мне не плакаць?

Як бы не згубіў, дык меў бы ўжо два.

– **Мама, чаму маладая мае такую белую сукенку?**

– **Бо сёння ёй вельмі радасны дзень.**

– **А чаму малады ўбраўся ў чорнае?**

– **Ах, не задавай такіх дурных пытанняў, смаркач...**

Паводле зборніка «Беларускія народныя жарты» (сабраў Змітро Бяспалы; Мінск, 1970)

Фота Уладзіміра Пучынскага

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПЛУГ (заканчэнне артыкула). Пазней з’явіліся плугі, дзе араты ўжо сядзеў на спецыяльным сядзенні на колах, а плуг меў некалькі лямяхоў.

Сучасныя плугі падзяляюць: паводле тыпу рабочых органаў – на лямешныя і дыскавыя; паводле роду цягі – на трактарныя (навясныя, паўнавясныя і прычэпныя), конныя, канатныя; паводле ліку рабочых органаў – на адна-, двух- і шматкорпусныя;

паводле прызначэння – для асноўнага абворвання (агульнага прызначэння) і спецыяльныя;

паводле спосабу абворвання – на барознавыя, тыя, што працуюць ва ўзвал і ў развал (атрымліваюцца звальняныя грэбні і раз’ёмныя барозны), і для гладкага ворыва.

Выкарыстанне плуга знізілася ў некаторых абласцях, часцяком з прычыны пагрозы пашкоджання і эрозіі глебы, на карысць дробнага ўзворвання і іншых

менш інвазіўных метадаў апрацоўкі глебы. На сённяшні дзень у некаторых рэгіёнах праводзяцца адмысловыя саборніцтвы ўзворвання зямлі плугам (напрыклад, у Вялікабрытаніі праводзіцца Нацыянальны чэмпіят узворвання плугам).

Людзі заўсёды з вялікай пашанаю ставіліся да прыладаў апрацоўкі глебы. Так, у сярэднявеччы крадзеж плуга лічылі цяжкім злчынствам і каралі каласаваннем. Нельга было прымаць плуг у заклад. Той, хто становіўся за плуг, лічыўся дарослым чалавекам.

У земляробчых культурах саха ці плуг маюць культуравы значэнне, бо ўдзельнічаюць у календарных абрадах – напрыклад, «першай барозны». У многіх земляробчых народаў вядомы рытуал

абворвання, што засноўваецца на асацыяцыі барозны, праведзенай плугам, з мяжою, што аддзяляе засвоеную, акультурную прастору ад хаосу знешняга навакольнага асяроддзя.

У геральдыцы плуг выкарыстоўваецца як эмблема земляробства і сімвал новага жыцця. У першыя гады існавання Савецкай Расіі плуг скарыстоўваўся як эмблема працоўнага сялянства і адзін час адлюстроўваўся з молатам, пакуль яго ў гэтай якасці не выцесніў серп. Выява плуга была на савецкіх манетах (1920-я гг.); сілуэт плуга таксама меўся на ордэне Чырвонага Сцяга і на медалях некаторых краінаў Усходняй Еўропы (напрыклад, у Чэхаславакіі, 1948 – 1989 гг.). Ёсць выявы плуга на гербах некаторых краінаў, штатаў, гарадоў свету.

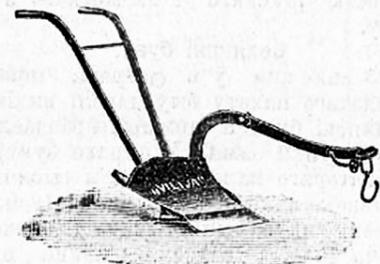

НАЙЛЕПШ КУПЛЯЦЬ ПЛУГІ

і другіе сельска-гаспадарскіе прылады у фабрыцы Таварыства

„ВІЛІЯ“

Вілья, Палтаўская 55.

Усе прылады у нашай фабрыцы вырабляюцца найнавейшым фабрычным спосабам і з найлепшага матэрыялу. Трывалыя моцныя і лёгкія пры працы. Кожны гаспадар, каторы купіць плуг нашай фабрыкі, ці іншую якую прыладу, будзе мець праўдзівую пачеху.

Маючы сваю фабрыку, можам і добрыя прылады прадаць дзешавей.